

# Arnoldis plakater

- et billedkunstforløb krydret med historie for 3. klasse

## Formål

Formålet med forløbet om DSB-plakaterne af Per Arnoldi for 1975 er, at der hos en elevgruppe i indskolingen skabes forståelse for den historiske samtid, plakaterne er blevet til i, samtidig med at eleverne gives mulighed for selv at arbejde med kunstnerisk fremstilling.

## Mål

- At eleverne kan se sammenhæng mellem plakaterne og deres historiske samtid
- At eleverne opdager, hvordan billeder kan skabe en anden forståelse end virkeligheden
- At eleverne bruger indtryk fra Arnoldis formsprog til selv at illustrere togets virkelighed

## Billedkunst

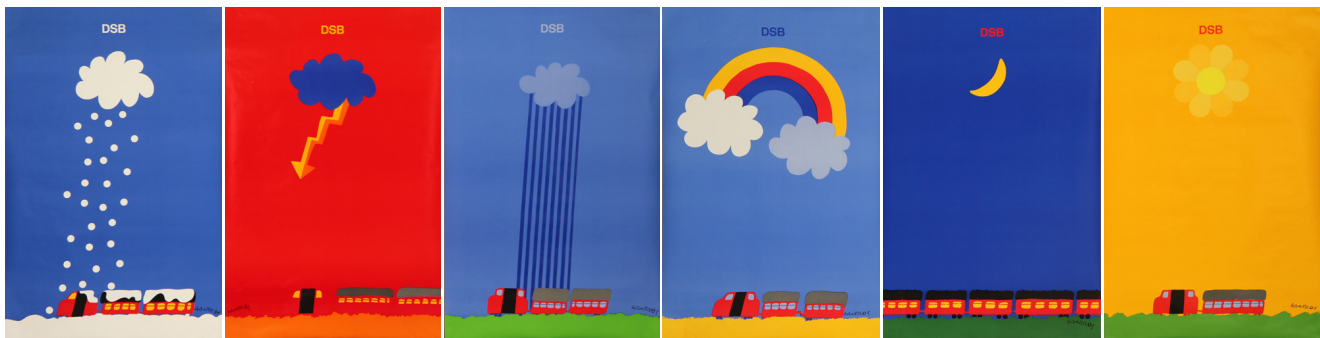
Kompetence-område	Kompetence-mål	Færdigheds- og vidensmål	Læringsmål	Tegn på læring
Billed-fremstilling	Eleven kan eksperimentere med og udtrykke sig i billeder med vægt på tematisering.	<b>Maleri og collage</b> Eleven kan anvende farvernes virkemidler til at skabe en bestemt stemning  Eleven har viden om farvelære	At eleverne kan bruge indtryk fra Arnoldis formsprog til selv at illustrere togets virkelighed	At eleverne bruger indtryk fra Arnoldis formsprog til selv at illustrere togets virkelighed
Billed-analyse	Eleven kan vurdere billeders anvendelse inden for forskellige kultur- og fagområder	<b>Billedkomposition</b> Eleven kan analysere farvers virkning i billeder  Eleven har viden om farvers betydning i en kulturel kontekst  <b>Billedfunktion</b> Eleven kan analysere billeders funktion i en given kontekst  Eleven har viden om billeders kommunikative funktion	At eleverne opdager, hvordan billeder kan skabe en anden forståelse end virkeligheden	At eleverne kan fortælle om, hvordan billeder kan skabe en anden forståelse end virkeligheden

## Historie

Kompetence-område	Kompetence-mål	Færdigheds- og vidensmål	Læringsmål	Tegn på læring
Kronologi og sammenhæng	Eleven kan relatere ændringer i hverdag og livsvilkår over tid til eget liv	<b>Historiekanon</b> Eleven kan bruge kanonpunkter til at skabe historisk overblik og sammenhængsforståelse	At eleverne kan se sammenhæng mellem plakaterne og deres historiske samtid	At eleverne kan tale med om, at der er sammenhæng mellem Arnoldis plakater og den samtid, de er skabt i
Kildearbejde	Eleven kan anvende kilder til at opnå viden om fortiden	<b>Kildeanalyse</b> Eleven kan bruge digitale medier og andre udtryksformer som kilder til at beskrive fortiden	At eleverne kan se sammenhæng mellem plakaterne og deres historiske samtid	At eleverne kan tale med om, at der er sammenhæng mellem Arnoldis plakater og den samtid, de er skabt i

## Beskrivelse

Per Arnoldi udarbejder sine plakater til DSB i sit kendte naivistiske formsprog, hvor MY-lokomotivet trækker passagervogne hen over og igennem landskabet i al slags vejr, om dagen og i mørke. Plakaterne er i primærfarver og få komplementærfarver. Enkelte andre farver er anvendt, fx sort på vognenes tage.



Der er seks plakater, der alle er opbygget ens. Et passagertog i bunden passerer gennem et vejr- eller årstidsfænomen. Beskueren ser, at toget altid er der. Det kører, hvad enten det er mørkt, det regner, sner, eller solen skinner. Toget er det konstante. Det ser hyggeligt ud, det virker småt – som en venlig larve, der tager passageren med.

## Den historiske kontekst

Årene 1973-74, forud for plakat-kampagnen, var præget af den første oliekrise, og staten havde gennem DSB brug for at ændre danskernes adfærd fra privatbilisme og dermed stort olieforbrug til kollektiv trafik med deraf følgende mindre olieforbrug. Her mente man i DSB, at Arnoldi med sit billedsprog kunne være med til at flytte danskerne fra bilerne over i tog. Ideen var, at kunne man få passagererne til at forbinde togrejse med noget hyggeligt, konstant og fungerende i al slags vejr, og samtidig gøre noget godt for landets olieforbrug, så havde man en god sag.

Sandheden var selvfølgelig, at MY-lokomotivet også brugte temmelig store mængder olie i form af diesel, men i sin samtid var det dog mindre end bilerne, set i forhold til passagermængden. Pointen var, at ved at få Arnoldi til at få MY'eren til at fremstå lille og hyggelig, så fjernede man fokus fra, at dette lokomotiv også forbrugte store mængder diesel.

I dag træder dette modsætningsforhold tydeligere frem, end det gjorde i 1970'erne, pga. den megen fokusering på CO<sub>2</sub>-udledning og klimaansvar, men hovedforudsætningerne er de samme.

## Aktiviteter

Eleverne ankommer til museet og placeres i det store facadevindue. Her fortæller museets undervisningsansvarlige om rammerne for forløbet og viser Per Arnoldis plakater for gruppen. Bogen *"Pas paa toget - 25 års DSB-plakatkunst"* bruges. Der tales om farve-valg, opbygning og udseende på de i alt seks plakater.

Afsættet fra damplokomotivet B 45, vi står ved, er kort at forklare, at tiden med kulkraft er ovre i 1970'erne.

Eleverne skal efter oplægget selv finde det lokomotiv i museets udstilling, som vises på Arnoldis plakater. MY-lokomotivet står på spor 19. Den tilhørende passagervogn findes i udstillingen Drømmenes Kupé. Der er også en kupé fra den type vogne på balkonen.

Eleverne skal lave to små skitser til enten at arbejde videre med hjemme på skolen eller som produkt fra dagen. Den ene skitse skal være en Arnoldiinspireret egenfortolkning af vogn og lokomotiv. Den anden skal være et gvidebillede af en detalje på enten vognen eller lokomotivet, så de har en art kopi med hjem fra den rigtige genstand.

## Tidsforbrug

Aktiviteten varer ca. 1½ time på Danmarks Jernbanemuseum og skal bookes hos *Undervisning* forud for besøget. Museet stiller materialer til rådighed. Der kan arbejdes videre med aktiviteten hjemme på skolen efterfølgende, men aktiviteten kan også stå alene.

For booking kontakt undervisningsansvarlig Ulrik Vestergaard Jensen på [uvj@jernbanemuseet.dk](mailto:uvj@jernbanemuseet.dk) eller 30654883.

## Evaluering

Evalueringen er tænkt gennemført ved at iagttage, hvordan eleverne anvender viden fra forløbet. Det kan ske allerede på museet, eller det kan ske efterfølgende hjemme igen på skolen.

Mål - tegn på læring	Er opfyldt
At eleverne kan se sammenhæng mellem plakaterne og deres historiske samtid	Når eleverne på museet eller efterfølgende hjemme på skolen taler med om eller svarer på spørgsmål om, hvorfor plakaterne er blevet til netop i midten af 1970'erne
At eleverne opdager, hvordan billeder kan skabe en anden forståelse end virkeligheden	Når eleverne kan eller gør som nævnt ovenfor
At eleverne bruger indtryk fra Arnoldis formsprog til selv at illustrere togets virkelighed	Når eleverne gennem deres egne billeder fremstiller deres opfattelse af togets virkelighed gennem brug af bl.a. Arnoldis farver og formsprog

## Litteratur

Forenklede Fælles Mål for Billedkunst og Historie, UVM 2015

Steffensen, Erik: *"Pas paa toget!" - 25 års DSB-plakatkunst*, Arkitektens Forlag, Kbh. 2001, s. 22-30

[www.emu.dk/modul/energikrisen-1973-en-del-af-historiekanonen-1](http://www.emu.dk/modul/energikrisen-1973-en-del-af-historiekanonen-1)

*Forløbet er udviklet af Undervisning, Danmarks Jernbanemuseum i samarbejde med lærere fra Seden Skole, Odense som led i samarbejdet "Adopter en kulturinstitution".*